

Ženevske novice

št. 46

junij 2009

ŽENEVSKE NOVICE

GLASILO ZDRUŽENJA ŽENEVSKIH SLOVENCEV

(Bulletin de l'Association des Slovènes de Genève)

Številka 46

leto XVIII

junij 2009

VSEBINA:

Uvodnik	3
Na obisku pri Marie de Peič	4
Občni zbor Združenja	5
Montreux in Vevey kot mesti gostiteljici mednarodnih otroških iger	6
Prireditve ob kulturnem prazniku	7
Janez Hacin odlikovan	8
Intervju z Rokom Mlinarjem	
Krila migracij	10
Združenje staršev "Martin Krpan"	
Slovenska diplomatska zgodovina	
Na procesiji v Bragi na Portugalskem	12
Esperanto v Ženevi in Evropi	14
Utrinek s piknika	15
S knjižne police	
Fotografije	16
Ne pozabite	20

Naslovnica: Živa Tavčar in Lina Sterckx na kolesarski prireditvi "Cyclotour du Léman" (od Ženeve do Lozane) 31. maja 2009.

Fotografije so prispevali: Evelina Ferrar, Rok Mlinar, Jernej Stare, Živa Tavčar.

UVODNIK

«Napiši nekaj o svojih mislih, občutkih, pogledih na življenje...o Slovencih tukaj in tam», me je zaprosila Irena.

Lahko je obljubiti, a ko gre zares, sem v zadregi. Zadnje čase se dosti oziram nazaj, ker pišem spomine, da bo ostalo nekaj sledi za mladi naraščaj. Pišem o ljudeh in dogodkih, ki so vplivali name in prispevali k mojim današnjim pogledom, mislim in občutkom.

Kot šestletna punčka sem ležala v travi in opazovala nebo. Prav resno sem »gruntala«, kako bi splezala na oblak, da bi videla, kaj se skriva za Nanosom, za Vremščico in za Sveto Trojico. Pod mano trdna zemlja, ki nas nosi, hrani in nas sooča vsak dan posebej s stvarnostjo:

**kamen za kruh, kruh za kamen!
Nad oblakom pa sanje...,**

tajno hrepenenje po odkrivanju nepoznanega sveta in novih skrivnosti. Takrat mi je tudi Miklavž prinesel najlepše darilo na svetu: 6 majhnih barvic! Le kaj bi danes brez njih?

Bistvena podlaga moje poti je bila že zelo zgodaj načrtana. Zahtevna materina vzgoja, kolektivna družinska in vaška povezanost, slovenski materni jezik, vse to je zasnovalo mojo identiteto. Pamet so mi brusili v italijanski fašistični šoli in s cunjo vezali usta, če sem govorila po slovensko. Tercialni klerikalizem mi je vcepljal strah pred »strašnim Bogom«. Vojna je pustila hude, neizbrisne spomine. Komunistični režim po vojni pa mi je z doraščanjem dal priliko, da začenjam razsojati s svojo glavo. Kot učiteljica v zakotni istrski vasi sem si spet zaželela splezati na »moj oblak«, da pogledam nova obzorja in porinem nova vrata. Sledil je študij v Ljubljani, praksa v Angliji, življenje v Holandiji in sedaj že 49 let v Ženevi.

Kdo bi si mislil, ko sem šla prvič preko meje, da bo to usodni korak. Takrat se mi je zdela domača dežela preozka, nekako potopljena v jugoslovansko identiteto, s katero nisem imela prave vezi. Ko pa se danes vračam nazaj, odkrivam moderno Slovenijo, mojo pravo domovino. Pred kratkim sem šla s slovenskima gostoma v bližnjo Francijo. Ko smo šli preko meje, sta vzklíknila: »No, zdaj pa smo nekako doma, pri nas v EVROPI!« Lepo je zvenelo. Slovenija kot del EU se mi zdi mnogo bolj blizu kot tista, ki sem jo prvič zapustila 1954. Ta Slovenija ima tudi svojo temno stran: podkupovanje, surovi neokapitalizem, brezposelnost, krizo, ki je globalna. Tam, tukaj in povsod živimo v razburkanem in težko dojemljivem svetu.

Stare vrednote se krhajo, novih pa še ni. Dobičkarstvo brez odgovornosti in cinična ekonomska ideologija, ki se nam predstavlja kot univerzalna, vceplja dvome in strah za bodoče generacije.

Kaj nam ostane, na kaj se lahko še opremo?

Osebnostno mislim, da kultura daje kolektivnemu in individualnemu življenju smisel, odpira nova obzorja in nas izziva k izpitu zavesti: iznajdljivost, ne le tehnološka, širokodušnost, poštenost, tradicionalna pomoč drug drugemu, medsebojno zaupanje (ne pa kreganje za malenkosti), prav te preproste vrednote nam lahko pomagajo iz te bolj moralne kot finančne stiske.

Globoko sem prepričana, da ima vsak človek v sebi možnost obnavljanja sveta. Najti mora le ponos in ambicijo. **Moj „oblak“ mi še zmeraj šepeta na uho: najlepší dogodki so tisti, ki jih še nisem doživela.**

Pavla Suermondt-Bernetova

NA OBISKU PRI MARIE DE PEIĆ

Z Ireno sva povabljeni na popoldanski čaj. Na vratih piše Marie de Peić. Sprejme naju živahna gospa v rumenem puloverju in jopici. Zelo šik. Starost očitno ni izgovor za nepopolno urejenost. Še preden se z Ireno udobno namestiva, se razgledujeva okoli sebe. Posebno pozornost pritegnejo okrasne trofeje – rogovi srnjakov in gamsa, ki jih je ustrelil Marijin oče leta 1889. To pa je tradicija! Običajno rogovje na stenah ni posebno zanimivo, ampak tole tukaj očitno priča o družinski zgodovini, od katere morda ni ostalo veliko spominkov. Irena ima takoj pri roki podatke, s katerimi lahko postreže: najina gostiteljica je ena od treh hčera barona Borna. Slovenska zgodba Bornovih se začne leta 1891, ko se je baron **Julius Born**, lastnik družinske banke iz Berlina, odločil za nakup veleposesti blizu Tržiča. Ustvaril je infrastrukturo za gospodarjenje z gozdovi, izrabo vodnih sil in predelavo lesnih izdelkov. V gozdove je ponovno naselil srne, gamse in jelenjad, zasnoval lovišča in dal delo številnim domačinom. Po njegovi smrti je delo nadaljeval sin Karl. Zgradil je gozdno železnico, sodobno žago, opekarno in elektrarne. Družina je bila pri domačinih priljubljena.

Ob izbruhu vojne je bilo Mariji-Luisi 20 let. Poročena je bila z aristokratom iz srbske vojaške družine, ki je izvirala iz Peindvora s Sinja, rodil pa se je v Gradcu. Mož je bil oficir kraljeve vojske. Ker je ob nemški okupaciji kralj Peter zapustil Jugoslavijo, sta se zakonca odločila zapustiti Jelendol. Tudi oče in sestre so kasneje odšli, družinski gradič pa je bil leta 1944 bombardiran.

Zakaj ste bežali? Nekateri člani kraljeve vojske so ostali in jo skušali ponovno sestaviti. Zaradi močeve funkcije sva veljala za kriminalca. Takrat je bilo treba bežati. Najprej sva šla v Ljubljano, ki je bila pod italijansko okupacijo, Italijani pa takrat še niso iskali oficirjev jugoslovanske vojske. K sreči sva se vedno premaknila malo hitreje kot drugi. Naslednja postaja je bil Trst, kjer so moža aretirali, a so ga tudi izpustili. Potem sva šla v Milano.

Kako ste preživel? Verjetno niste imeli s sabo veliko prtljage? Ne, s seboj sva odnesla samo osnovne stvari. Mož se je znašel: kupoval je rabljeno avtomobilsko olje in ga prodajal rafinerijam, kasneje pa je dobil zastopstvo za esencialna olja v Torinu. Leta 1943 se nama je rodila Milena. Ob prihodu Angležev v severno Italijo sva odšla v Švico. Mož je dobival pokojnino – kot upokojen oficir kraljeve vojske. Z nastankom Titove Jugoslavije je bilo pokojnine konec, o vrnitvi domov pa tudi ni bilo več mogoče razmišljati.

In ste vzeli spet pot pod noge? Odločila sva se, da odideva v Venezuelo. Takrat si brez težav dobil imigrantsko vizo, saj so hoteli v Venezueli »pobeliti« raso. Domačini so bili potomci Indijancev, Špancev in črncev, zato smo bili Evropejci zaželeni. Iz Genove smo z ladjo prispeli najprej v New York.

Od česa ste pa tam živeli? Ste kot baronica sploh bili vajeni dela? Seveda. Tudi moj oče je veliko delal. V New Yorku sem bila prodajalka v trgovini z otroškimi oblačili in izboljšala sem znanje angleščine. Mož pa je prodajal v znani trgovini Macy. Bilo je pozimi in je prodajal smučarsko opremo.

Torej ste nekaj časa ostali v Ameriki? Ne, samo tri mesece. Potem smo se odpeljali na Florido in od tam, januarja 1947, z letalom v Caracas. Najprej sem delala v banki, kjer sem se ukvarjala s plačilom čekov. Delo je bilo fizično naporno, saj me je zaradi celodnevnega ukvarjanja z napravami bolela roka. Kasneje sem delala kot tajnica za ameriško ladijsko družbo in odvetniško pisarno ter se ob delu naučila še španščino. Mož je delal za naftne družbe, zvečer pa še vozil kamion. Počasi smo se postavili na noge. Veliko sem si pomagala z znanjem tujih jezikov, naredila sem izpit za prevajalko in postala samostojna prevajalka. Delala sem za različne firme, konzulate in pomagala možu, ki je imel različna zastopstva.

Kako to, da ste sedaj v Švici? V 60-ih letih smo se za nekaj časa vrnili v Švico, ker je mož iskal nove službene izzive, vendar smo se leta 1966 vrnili v Venezuelo. Pred 27. leti sta hčerki prišli v Ženevo, od koder naj bi odšli v Anglijo, pa se je vse skupaj tako obrnilo, da smo zadnjih deset let vsi skupaj preživel tukaj.

Ali ste študirali jezike? Še vedno dobro govorite slovensko. Ne, imela sem srečo, da sem odraščala v treh jezikih: nemščini, francoščini, ki je bila takrat pomemben jezik, in slovenščini. Že pred vojno sem se v Ljubljani učila angleško. Sedem let sem preživela v katoliški šoli na Dunaju, kjer sem tudi maturirala.

Doma nismo govorili slovensko, sem se pa igrala z otroki naših delavcev in domačinov. Po maturi sem tudi obiskovala trgovsko šolo v Ljubljani. To je bil moj edini stik s slovenščino. V Venezueli 50 let nisem srečala enega samega Slovenca. Šele ob prihodu v Ženevo sem po naključju odkrila vašo skupnost in se ji z veseljem pridružila. Z možem sem govorila srbsko, s hčerkami se pogovarjam francosko, s sestrama pa nemško in angleško.

Plemiški naziv imate po očetu? Ja, po očetu sem baronica. Danes to nič ne pomeni, včasih pa je to pomenilo dobro družbo in omikano vedenje. Že v zgodnjih letih se naučiš, kaj se sme in česa ne. Hčerke naziva ne bodo dedovale, saj se prenaša samo po moški liniji.

Ali je plemstvo takrat kaj delalo? Oče je veliko delal. Ukvarjal se je z administracijo posestva in gozdovi.

Na žalost vam je lani umrl mož. Sta se dobro razumela? To se mora...

Koliko otrok imate? Tri hčerke: Mileno, Sybil in Diano ter eno vnukinjo. Milena je bila odvetnica v Venezueli. V enem od procesov, ki ga je vodila s partnerjem, je nezadovoljen dolžnik streljal nanjo. Ostala je hroma in danes živi v Versoixu. Hčerke niso nikoli živele v Sloveniji in ne znajo jezika. Milena bi bila vesela, če bi ji kdo pomagal pri učenju slovenščine.

Mislite, da bi bila vzgoja za aristokratska dekleta, kakršne ste bili deležni, tudi danes primerna? Ne, drugi otroci bi jim očitali vzvišenost. Zdi se mi, da se današnja generacija večinoma zelo slabo obnaša.

Kako gledate na to, da se je svet spremenil? Nekatere stvari so OK, z drugimi se manj strinjam. Brez interneta si ne znam predstavljati življenja. Še vedno prevajam in pošiljam prevode tudi v Venezuelo. Tudi vozim rada. Še vedno se sama odpravim v Slovenijo.

Od kod črpate vso to energijo? Je vera še vedno tako pomembna? Vedno ste lepo urejeni. Ne, vera ni več tako pomembna. Predvsem imam trdo glavo in oven sem po horoskopu. Menim, da je moja dolžnost do sebe in drugih, da sem vedno korektno urejena. Rada imam barve. Sicer pa hodim na Univerzo za tretje življenjsko obdobje, hodim na konference, prevajam. Zelo rada pridem na slovenska srečanja, občutek imam, da imamo nekaj skupnega. To so vendar moje korenine. In Ženevske novice ter Mojo Slovenijo tudi vedno preberem.

Evelina Ferrar, Irena Sterckx

OBČNI ZBOR ZDRUŽENJA

Zbrali smo se 2. marca 2009 v piceriji Romana v Ženevi. Predsednik Tadej Vengust je pozdravil 27 prisotnih članov in prosil odpravnika poslov Branka Zupanca za nagovor. Izvedeli smo, da bomo junija dobili novega veleposlanika Bojana Grobovška. B. Zupanc pravi, da število slovenskih društev zaradi vračanja članov v domovino upada, narašča pa število učencev pri Dopolnilnem pouku slovenščine. Pohvalil je delovanje našega Združenja in sodelovanje pri Prešernovi proslavi.

Tadej je nadaljeval s poročilom o delovanju odbora. Združenje ima nov naslov, nov žig, prešli smo na e-banking. Odbor se je sestel trikrat, organizirali smo pomladansko srečanje, piknik, novoletno večerjo. Prisotni smo bili na koordinacijskem sestanku slovenskih društev v Bernu, na sprejemu ob dnevu slovenske državnosti v Bernu in Ženevi, kulturnem prazniku. Povabljeni smo bili na koncert Camerate Slovenice in na sprejem ob obisku predsednika države. Del članov se dobiva pri maši, nekateri so bili na romanju. Dopolnilni pouk slovenščine še vedno poteka v Lozani. Velik del življenja Združenja poteka prek Novic. Urad za Slovence po svetu nam je lani nakazal denarna sredstva za Novice in kulturno večerjo. Tudi letos smo zaprosili za subvencijo. Opozoril je na nov spletni portal www.slovinci.si, kjer so najavljene naše prireditve.

Blagajniško poročilo je pripravila Maruša Fasano, ki je zamenjala Nino Spranger po vrnitvi slednje v Slovenijo.

Irena je poročala komu, kdaj in kako smo pošiljali vabila. Zahvalila se je Juretu in Evelini za sodelovanje pri uredniškem delu Novic. Povedala je, da ne bodo objavljali predolgh in neelektoriranih člankov in povabila člane, da pošljejo prispevke.

Urednica spletne strani Evelina je poročala, da je pretekla pogodba z vzdrževalcem in da bomo do nadaljnjega plačevali dodano delo po urah. Predlagala je, da na naslednjem razpisu zaprosimo za sredstva, ki bodo omogočila posodobitev in nadaljnje vzdrževanje strani. Pri delu ji bosta pomagala Tadej in Jure. Poudarila je, da je spletna stran naše okno v svet in koristna za vse, ki iščejo kontakte z nami.

Prisotni so z večino potrdili Tadeja Vengusta za predsednika, ki je v odbor povabil Jureta Kozamernika za podpredsednika, Ireno Sterckx za tajnico in urednico, Marušo Fasano za blagajničarko, Evelino Ferrar za urednico spletne strani, Sonjo Montanini in Štefana Sršo za člana. Program Združenja bo ostal nespremenjen: piknik, novoletna večerja s kulturnim programom, občni zbor in Novice.

Eva Dimčovski je predlagala, da Združenje izdela prapor. Odbor je mnenja, da ga ne potrebujemo, ker v našo tradicijo mestnega okolja ne sodi, tudi nimamo svojih prostorov, kjer bi lahko visel. Takšen projekt mora biti narejen v okviru celostne podobe Združenja, kar pa zahteva čas in denar. Prisotni so se strinjali z mnenjem odbora.

Irena Sterckx je predlagala literarni večer o Prešernu s Pavletom Ravnohribom. Odbor je bil mnenja, da bi bil obisk preslab in ne upa prevzeti organizacije za takšen projekt. Prisotni so predlagali, da se članom pošlje pisno vprašanje, če jih takšna prireditev zanima. Anketo smo izvedli in zaradi majhnega števila odgovorov trenutno projekta ne bomo organizirali.

Eva Dimčovski je Združenju poklonila slovensko zastavo, ki jo je dobila v dar na letnem taboru Slovenskega svetovnega kongresa na Debelem rtiču 2008.

Zbor smo zaključili z odgovori na različna vprašanja, s klepetom in večerjo, ki jo je vsak plačal sam. Pijačo je plačalo Združenje.

Irena Sterckx

MONTREUX IN VEVEY KOT MESTI GOSTITELJICI MEDNARODNIH OTROŠKIH IGER

"Moje otroštvo in družina sta bila uničena v času druge svetovne vojne. Ker pa želim v okviru svojih zmoglosti oblikovati boljši svet na osnovi prijateljstva, se mi zdi šport najboljši način za povezavo mladih ljudi iz različnih držav. Zato pa potrebujemo notranjo moč in prijatelje, ki so pripravljeni volontersko delovati," pravi o mednarodnih športnih igrah Metod Klemenc, slovenski športni delavec in idejni oče iger.

Prve mednarodne otroške igre so se odvijale 5. junija 1968 v Celju. Na teh prvih igrah je sodelovalo devet mest, pobratenih s Celjem (Beograd - Jugoslavija, Brno - Češka republika, Celje - Slovenija, Gradec - Avstrija, Kranj in Trbovlje - Slovenija, Lausanne - Švica, Udine - Italija in Zagreb - Hrvaška).

Prvi uspeh je navdihnil organizatorje in samo dve leti kasneje so Udine predlagale nove igre.

Bistvo iger je druženje otrok različnih svetovnih mest, ki prek različnih športnih disciplin v nekajdnevnem druženju v gostiteljskem mestu doživijo nepozabno izkušnjo. Ni pomembno katere barve in družbenega sloja so, pomembno je sodelovati. Ves program je zastavljen tako, da vsem udeležencem nudi najboljše možne pogoje. Kadar športni del odpade, je na vrsti kulturni program z ogledi mest ter muzejev.

O igrah sem se pogovarjala s članom komiteja iger, Bogdanom Čepičem, ki igre spremlja že deset let. Pravi, da je zanimanje med mesti za igre večje iz leta v leto. Vendar je z mednarodnimi športnimi otroškimi igrami težko prodreti k medijem, saj »športno-vzgojni turizem« ne prinaša vrhunskih rezultatov, temveč vzgaja. Kljub temu je v teh letih izmed nastopajoče mladine zraslo nekaj vrhunskih športnikov (plavanje, atletika, smučanje), ki so na olimpijskih igrah posegli tudi po najvišjih mestih. Med drugim mi razloži, da je uspeh, ker se igre razvijajo v smeri, katerih ne bi niti pričakovali. To pomeni, da sodeluje vse več mest, tekmovanja pa se odvijajo tudi na različnih kontinentih. Največji interes je bil lansko leto za San Francisco (ZDA), kjer so morali kar nekaj novo pristopnih mest

odkloniti. V Bangkoku leta 2006 je bilo kar 2.280 udeležencev. Letošnje poletne igre bodo že 43. po vrsti in bodo potekale v Atenah (Grčija). Mesto gostitelj se obveže, da poskrbi za najboljše namestitvene ter tekmovalne pogoje na svoje stroške. Obenem vsaka delegacija krije le potovalne stroške ter plača prijavnino.

Švicarski mesti Montreux in Vevey sta po desetletnem premoru na letošnjo zimsko prireditev privabili kar 41 različnih delegacij. Skupno je v smučarskih disciplinah (tek na smučeh, orientacija na smučeh, alpsko smučanje, ski-cross in deskanje na snegu) ter drsanju in curlingu sodelovalo okoli 450 otrok z vseh petih kontinentov. Tokrat je prvič sodelovalo kar deset novih mest. No, seveda pa so najboljše uvrstitve pobrala evropska mesta. Avstrijska, švicarska, nemška in slovenska mesta so kraljevala z najboljšimi smučarji. Ekipa Kenije je izkoristila možnost petdnevnega smučarskega izpopolnjevanja pred uradno tekmo. Bi pa lahko rekli, da je zmagala v blagovni menjavi izdelkov. Tri avstralske ekipe so na belo evropsko podlago prišle iz vročega avstralskega poletja. Dečki šole iz Sydneya so presenetili z deskarsko tehniko.

Ravnatelj šole Sladki vrh Zlatko Kauran je kot član tehničnega odbora pobilže spremljal igre. Pravi, da bi radi v bodoče zimske igre organizirali vsaki dve leti. Vendar eksponentno naraščanje zanimanja pomeni tudi nevarnost, da ideja druženja preraste v idejo vrhunskosti ter tekmovalnosti. International Children Games (ICG) ima reference pod okriljem mednarodnega olimpijskega komiteja. Še močnejše priznanje prireditve kot takšne pa je bil v Montreux - Vevey prvi nagovor predsednika mednarodnega olimpijskega komiteja Jacquesa Rogga, ki pravi:

»Bistvo ni v medsebojnem tekmovanju, temveč v enakovrednosti, medsebojnem druženju, spoznavanju in spoštovanju drugih kultur«.

Živa Tavčar

PRIREDITEV OB KULTURNEM PRAZNIKU

Letošnja prireditev je potekala 7. februarja 2009 v dvorani Zentrum Rössli v Kehrsatzu pri Bernu. Organiziralo jo je Veleposlaništvo, pri izvedbi pa so pomagali slovensko društvo Kulturni most Švica-Slovenija in Organizacijski odbor Slovenske katoliške misije Veseli Martin, g. Janez Merčun (omogočil je nastop enega najbolj znanih slovenskih dramskih igralcev Pavleta Ravnohriba), Irena Sterckx Militarev, ki je program povezovala, in pokrovitelji.

Zbralo se je približno 300 obiskovalcev, ki so prisluhnili programu pod geslom »O srečna, draga vas domača«. Prireditev se je začela z mimohodom praporjev in himno. Z nagovorom je zbrane pozdravil odpravnik poslov Branko Zupanc. V prvem delu programa, ki ga je vodila učiteljica Anja Dobrovc, so nastopili otroci Dopolnilnega pouka slovenščine. Vsako leto nam pokažejo, kaj so se naučili.

Maximilian, Anastasia, Katharina in Franziska von Strauss:

»Za predstavo smo se pripravljali 4 ure. Učiteljica nam je predlagala pesem Barčica po morju plava, ki smo jo na prireditvi z veseljem zapeli.«

Pavle Ravnohrib, ki ga poznamo po upodobitvi Franceta Prešerna v TV-nadaljevanki, je nastopil z recitali O Vrba, Zdravljica in z odlomkom iz Cankarjeve povesti Kurent.

»Ljudje tukaj so ponosni na domovino, v Sloveniji pa je vse samo po sebi umevno. Presenečen in navdušen sem nad rojaki. Ljudje so veseli, če se jim pokaže košček naše kulture. Beseda pade kot z neba... Ljudje prihajajo k meni in želijo videti film o Prešernu. Igrati Prešerna je zame uspeh. Deležem sem bil pa tudi veliko negativne kritike. V Ženevi sem bil prvič v osemdesetih letih. V Bernu sem prvič. Mesto me je popolnoma očaralo, okoli je veliko zanimivosti.«

V svet klasične glasbe sta nas popeljali Mojca Gal, slovenska študentka podiplomskega študija violine in Virginia Arancio na kitari.

»Prihajam iz vasi Carbonara v provinci Piemonte, Italija. Prvič sodelujem na prireditvi, ki je namenjena ljudem, ki živijo izven svoje domovine. Škoda, ker nisem razumela pesmi. Tukaj imam več možnosti in trenutno poučujem kitaro v Moudonu,« pravi Virginia Arancio.

»Mislim, da so ljudje prisluhnili in bili z najino glasbo,« je povedala Mojca Gal.

V drugem delu smo se prepustili ritmom narodnozabavne glasbe, ki sta jih prvič za Slovence izvajala oče in sin, Rudi ter Robert Jakop.

Kot vedno nas je po prireditvi čakala bogato obložena miza s slovenskim pršutom, potico, vinom in še čim. Predvsem pa je bilo veliko dobre volje, nasmejanih obrazov, zadovoljnih organizatorjev, nastopajočih in vseh tistih, ki se radi srečamo in prisluhnemo slovenski besedi in glasbi.

Živa Tavčar, Irena Sterckx

JANEZ HACIN ODLIKOVAN

V četrtek, 16. aprila 2009 je predsednik republike dr. Danilo Türk z redom za zasluge odlikoval soustanovitelja Združenja ženevskih Slovencev, arhitekta Janeza Hacina za dosežke in zasluge pri osamosvojitvi in mednarodnem priznanju Slovenije ter pomoči različnim projektom v Sloveniji. Za podelitev odlikovanja je Janeza Hacina predlagal Svetovni slovenski kongres.

»Inženir Janez Hacin je eden tistih Slovencev, ki so v enem najzahtevnejših evropskih okolij ustvarili podobo slovenskega človeka že veliko pred osamosvojitvijo Slovenije. Kot strokovnjak, kot cenjen arhitekt, kot cenjen meščan Ženeve in kot zaveden Slovenec je bil znan že prej. V času po osamosvojitvi pa je našel nove načine ustvarjanja povezav med slovenskim narodom, slovensko kulturo, slovenskim političnim interesom ter Ženevo in mednarodnim okoljem v tem zahtevnem kraju. Vsi, ki smo imeli kadarkoli opravka z ženevskim okoljem, razumemo, da je afirmacija posameznika v tem okolju nekaj zahtevnega in da je ustvarjanje povezav z ženevskim in mednarodnim okoljem zelo dragoceno. Zato Republika Slovenija izkazuje posebno hvaležnost inženirju Janezu Hacinu za vse njegove prispevke doslej,« je v nagovoru povedal dr. Danilo Türk.

Irena Sterckx

INTERVJU Z ROKOM MLINARJEM

Ali si rojen v Sloveniji? Rodil sem se leta 1964 v Ljubljani. Starša prihajata iz Škofje Loke, kjer sem živel do svojega petega leta. Oče je bil zobozdravnik. Dobil je službo v Švici in nekega dne sta se starša odločila, da se vsi skupaj preselimo. Živelimo smo blizu Interlakna. Mama je bila zobna asistentka in je hodila v službo, kar je bilo za takratno sliko švicarske družine nenavadno. Švicarke so bile bolj doma in skrbela za otroke. Na začetku je imela malo težav, saj ni znala jezika, zato tudi danes priporočam vsakomur, ki se preseli, naj se najprej dobro nauči tujega jezika.

Ste se pogosto vračali domov? Vsaj dvakrat na leto smo obiskovali sorodnike v domovini. Starša sta se lani, ob upokojitvi, preselila v Škofjo Loko. Rad se spominjam najstniških let, ko sem z nahrbtnikom in vlakom potoval vsako poletje v Portorož. Že takrat je bil mednarodno obarvan, spoznal si Slovenke, Švedinje, Nemke in se krasno zabaval.

Dobro govoriš slovensko, najbrž ste doma govorili v slovenščini. Oče je skrbel za to, da smo doma govorili samo slovensko, česar pa s sestro nisva vedno upoštevala. Še danes se z njo lažje pogovarjam v nemščini. Če bi jaz govoril s starši po nemško, to zame ne bi bili več starši, saj ravno prek jezika ustvariš odnos s človekom.

Nekoč naju je oče poslal za dva tedna v šolo v Škofjo Loko in bilo je prav imenitno. V Švici sem malo obiskoval dopolnilni pouk. Tudi slovenskih društev v Bernu takrat ni bilo. Starša sta poznala slovenske družine in večkrat smo se družili.

Kasneje sem se odločil za študij slavistike in državne uprave v Bernu in ga tudi končal. Zanimala me je ruščina in tako sem dobil v paketu še slovenščino in srbohrvaščino. Spoznal sem bodočo ženo Simono, ki je študirala češki jezik. Zaradi ljubezni se je premislila in ga zamenjala za slovenski jezik iz katerega je tudi diplomirala.

Ali danes govorite doma slovensko? Imam dva sinova, Jonasa in Damjana. Ko sta bila še majhna, sem govoril samo slovensko, odkar pa sta v šoli in imata naloge, pa sem malo popustil. Že v službi govorim slovensko in potem se mi ne da govoriti še doma. Nekaj let sta hodila k dopolnilnemu pouku slovenščine, zdaj pa se je nakopičilo preveč stvari. Glasbena šola, šport, verouk, domače naloge, tako

da smo vsi skupaj manj motivirani. Mislim, da imata dobro osnovo in če bosta želela, jo bosta lahko nadgradila.

Kako si dobil službo na Veleposlaništvu? Poznal sem družino Bebler iz Ženeve in povedali so mi, da Slovenija odpira Veleposlaništvo v Bernu. Prijavil sem se, nekaj let sem delal s polovičnim delovnim časom, od leta 2006 sem redno zaposlen na konzularnem oddelku.

Kaj obsega tvoje delo? Najprej so tukaj matične zadeve, rojstva, poroke, dedovanja, dovoljenja za prebivanje, izdajanje raznih potrdil, prevodi, komunikacija med civilnimi uradi v Sloveniji in v Švici. Poleg teh dejavnosti pa Veleposlaništvo organizira razne prireditve, npr. Prešernovanje, razne sestanke z uradniki, sprejem ob dnevu državnosti ...

Ugotavljam, da so uradniki na slovenskih občinah postali zelo ustrezljivi in profesionalni. Veliko informacij si lahko izmenjamo preko elektronske pošte, prijave in odjave prebivališča lahko uredimo s pomočjo skeniranja, originalne dokumente pa je potrebno pošiljati s klasično pošto.

Pred leti smo imeli stranke iz držav nekdanje Jugoslavije, ki so potrebovale vizo. Zdaj tega ni več. Odkar je Slovenija v EU, imamo več prošenj za pridobitev državljanstva. Dejstvo je, da z evropskim potnim listom lažje prideš do nekaterih študijskih ali delovnih mest. Zato se zanj odločajo tudi Slovenci, ki niso bili kaj dosti povezani z domovino. To je čisto pragmatično in ne čustveno.

Nekaj je tudi selitev v domovino, predvsem upokojenci se radi odločijo za vrnitev v rodni kraj. Število slovenskih državljanov v Švici se je po švicarskih statistikah med letoma 1995 in 2006 precej zmanjšalo (1995: 3230; 2006: 2286). V decembru 2008 je v Švici živel 2325 Slovencev. Poleg tega je po naših evidencah še okoli 1000 do 1500 oseb, ki imajo dvojno državljanstvo.

Veliko ljudi meni, da smo odvetniška pisarna. Lahko jim samo svetujemo, naj si poiščejo odvetniško pomoč.

Rad delam z ljudmi, čeprav gre za ponavljajoče zadeve, je v njih vedno kaj posebnega.

Pa vas Slovenci znajo poiskati? Veleposlaništvo je že vsa leta na isti lokaciji v centru mesta, kar je pripomoglo k lažjemu iskanju. Tudi konzularni dnevi so vedno na istih lokacijah. Imamo spletno stran, no, telefoni so radi zasedeni. Dobrodošel je seznam vseh prireditev in naslovov, ki ga sestavimo na Koordinacijskem sestanku. V obliki letaka ga posredujem vsakomur, ki nas poišče. Od leta 2006 ima država sporazum, po katerem se lahko slovenski državljani zaposlujejo v Švici in od takrat je število novih priseljencev naraslo.

Nekateri nas poiščejo, zanimajo se za slovensko šolo, manj pa za slovenska društva.

Kakšen je tvoj občutek o prepoznavnosti Slovenije v Švici? Pred leti so vsi spraševali kje je, danes to ni več potrebno. Veliko švicarskih uradnikov iz Berna jo je že obiskalo in bili so navdušeni. V šolskem programu je že vključena kot nova članica EU in včasih nas kličejo učenci, ki potrebujejo prospekte.

Tudi ti si v prostem času novinar? Pišem v občinski časopis. Dvakrat sem imel priložnost predstaviti Slovenijo. Prvič pod tematico Zemlja – kamen. Predstavil sem kiparja Marka Pogačnika. Njegov kamen, ki zdravi, stoji v naši občini. V ciklusu Druge države - druge navade pa je spregovoril odpravnik poslov Branko Zupanc. Bralcem se je zdelo zanimivo.

Kaj je zate prva asociacija na Slovenijo? Goveja juha, Triglav, union? Prva ljubezen, vendar! Triglav pa samo na sliki škofovloškega slikarja Novinca, ki krasi dnevno sobo. Uživam v slovenskem vinu, ki ga kupim pri Martinu Brumcu, tradicionalna kuhinja pa le, kadar smo kje na obisku!

Irena Sterckx

KRILA MIGRACIJ

Ministrica za kulturo Majda Širca nam je poslala knjigo »Krila migracij – Po meri življenjskih zgodb«. Uredila sta jo Mirjam Milharčič Hladnik in Jernej Mlekuž, raziskovalca Znanstvenoraziskovalnega inštituta Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani.

Življenjske zgodbe migrantk predstavljata zato, ker brez subjektivnih izkušenj tistih, ki odidejo, in tistih, ki ostanejo, migracijskih procesov sploh ne moremo razumeti. V svetu se posebna raziskovalna pozornost migrantkam posveča šele zadnji dve desetletji, ko se je uveljavilo prepričanje, da so migracije spolno obeleženi procesi in da je treba poleg makroekonomskih in političnih vzrokov razumeti tudi splet družinskih in prijateljskih vezi in mrež, znotraj katerih se sprejemajo usodne odločitve o selitvah. S pomočjo življenjskih zgodb in rabo (avto)biografskih virov nas študije migracij seznanjajo z različnimi vlogami, izkušnjami, položaji in obravnavami moških in žensk v migracijskih kontekstih v preteklosti in danes, menita urednica in urednik.

Ministrica je prepričana, da bo knjiga dobrodošla dopolnitev naše knjižnice in da jo boste z veseljem vzeli v branje. Ne samo zato, da boste brali o preteklosti, temveč tudi zato, ker boste v nekaterih zgodbah prepoznali svoje zgodbe.

Irena Sterckx

ZDRUŽENJE STARŠEV »MARTIN KRPAN«

Že več kot šestintrideset let se v Švici, Liechtensteinu in na Predarlskem aktivno in strokovno negujeta slovenska kultura in jezik. V oddelkih dopolnilnega pouka poučujejo 4 učiteljice, ki si delijo oddelke na 23 lokacijah. K pouku je vpisanih 178 učencev. Vodja skupnosti Marija Rogina vas vabi, da si ogledate spletno stran www.zrss.si/slovenscina, kjer boste dobili veliko koristnih informacij o različnih načinih poučevanja, knjigah in tečajih.

V Ženevi že nekaj let ni pouka, v Lozani poteka na štirinajst dni, naj pa opozorim, da se učiteljice usposabljaajo za učenje na daljavo, kar je posebno zanimivo za starejše učence. Učiteljica pripravi za vsakega učenca posebej prilagojeno pisno gradivo in ga pošlje prek računalnika, potem pa rešene naloge skupaj pregledajo in se pogovorijo. Ob množici vsakdanjega dela in različnih interesov se je takšna oblika pokazala za učinkovito. Učenci delajo po svojih zmožnostih in predvsem kadar imajo čas in voljo za delo.

Starši učencev imajo že šest let predstavnike, ki so združeni v Združenje staršev slovenskih otrok Martin Krpan, ki ga je zadnja leta vodila Barbara Chromec. Šteje 12 aktivnih članov in 5 prostovoljcev. Viri dohodkov so donacije in razpisi Urada za Slovence po svetu. Združenje organizira dve prireditvi, ki sta za obiskovalce brezplačni: »Zimsko rajanje za cicibane in miklavževanje« in »Slovenski otroci vabijo«, s katero zaključijo šolsko leto. Lanskoletne prireditve se je udeležilo 240 ljudi, v goste pa so povabili OŠ Radlje ob Dravi. Letošnji gost je bil mladinski ilustrator Peter Škerl.

Združenje staršev je za realizacijo svojega programa zaprosilo tudi naše Združenje za finančni prispevek. Nakazali smo jim 100 CHF.

Irena Sterckx

SLOVENSKA DIPLOMATSKA ZGODOVINA

Andraž Zidar je na Predstavništvu RS pri ZN v Ženevi delal od 2001-2005. V tem času se je seznanil z delom Vladimirja Mislja, funkcionarja v Društvu narodov. V njihovem arhivu je odkril precej zanimivih informacij in dokumentov, ki so opisovali njegovo delo. Njegov namen je bil predstaviti zgledno in zelo uspešno kariero Vladimirja Mislja slovenski javnosti, ki o tem ni bila seznanjena. Meni, da smo lahko ponosni, ker smo imeli v prvi veliki mednarodni organizaciji Slovenca, ki je imel visok položaj. To sodi v del slovenske diplomatske zgodovine, ki pa doslej žal še ni bila napisana, niti se ji ni posvečalo potrebne pozornosti.

Nekatere pomembne informacije mu je prijazno posredoval Vladimir Miselj, sin portretiranca, ki v visoki starosti 87 let živi v Kranju. Preko sestre Mance, ki živi v Ženevi (86 let), mu je posredoval tudi fotografijo, ki je bila objavljena ob članku v sobotni prilogi časopisa Dnevnik v Ljubljani.

Andraž je v Ženevi pripravil doktorat na temo "Sodobna mednarodna skupnost: med hegemonijo in ustavnostjo" in disertacijo uspešno obranil 27. marca 2009.

Z dovoljenjem avtorja in urednika objavljamo povzetek članka iz Dnevnikovega objektivna, 30. 04. 2009.

Letos mineva devetdeset let od pariške mirovne konference, ki so jo zavezniki sklicali po koncu prve svetovne vojne, da bi vzpostavili "novi svetovni red". Podpis pakta o ustanovitvi Društva narodov sodi med ključna prizadevanja za vzpostavitev novega svetovnega reda.

Namesto da bi se Evropa v začetku 20. stoletja razvijala skladno z industrijskim napredkom, se je nenadoma znašla sredi srdite vojne, ki so jo zaradi njene silovitosti poimenovali tudi totalna vojna. Takratni zavezniki so največjo krivdo zanj videli v političnem preračunavanju, ki je izhajalo iz načela ravnotežja moči, in diplomatski težnji po prilasčanju ozemlja. Zato je ameriški predsednik Woodrow Wilson predlagal, da bi mednarodne odnose oplemenitili z etičnimi sestavinami. Novi svetovni red naj bi temeljil na načelu kolektivne varnosti, upoštevanju pravice do samoodločbe in spoštovanju pravic posameznika. S tem namenom je pariška mirovna konferenca ustanovila Društvo narodov kot prvo mednarodno organizacijo s težnjo po univerzalnem članstvu. Eden od pomembnih uslužbencev Društva narodov je bil tudi Vladimir Miselj, ki ga lahko upravičeno štejemo za veliko osebnost slovenske diplomacije.

Od Črnega Vrha do boja proti suženjstvu

Vladimir Miselj je skoraj vso svojo kariero deloval v Društvu narodov, kjer so njegovo delo zelo cenili. Zato ne preseneča, da je sčasoma dosegel visok položaj funkcionarja v tej mednarodni organizaciji. V Misljevo delokrog so sodila vprašanja, ki so bila v središču tedanjega mednarodnega političnega dogajanja, in sicer upravljanje Saarskega območja, delovanje Svobodnega mesta Gdansk in boj proti suženjstvu.

Podobno kot številne osebnosti v nemirnem času prve polovice 20. stoletja je imel tudi Vladimir Miselj razgibano življenjsko pot. Rodil se je leta 1889 v Črnem Vrhu nad Idrijo. V Ljubljani je obiskoval klasično gimnazijo, ki mu je dala dobre temelje za znanje tujih jezikov. Izobraževanje je nadaljeval na dunajski pravni fakulteti, kjer je študiral dve leti (1910-1912). Mobilizacija v avstro-ogrsko vojsko pred prvo svetovno vojno mu je preprečila, da bi diplomiral. Kljub temu je med študijem razvil pravno mišljenje, kar mu je zelo koristilo pri nadaljnjem delu v Društvu narodov. Tako je v zahvalnem pismu ob Misljevi upokojitvi tedanji generalni sekretar Društva narodov Joseph Avenol posebej izpostavil njegovo sposobnost dobre pravne presoje. Ko je izbruhnila prva svetovna vojna, so Mislja poslali na rusko fronto, kjer je padel v ujetništvo. Po enoletnem ujetništvu v Sibiriji so mu Rusi dovolili, da je odšel v Srbijo. Tam se je priključil prostovoljcem, se boril proti Bolgarom, bil ranjen in odlikovan. Po umiku srbske vojske čez Albanijo je dobil zadolžitev, da na Korziko prepelje skupino srbskih otrok in poskrbi za njihovo šolanje. Leta 1917 je na Univerzi v Cambridgeu začel študij politične ekonomije in modernih jezikov ter leta 1920 diplomiral. Takoj po študiju so mu britanske oblasti ponudile mesto prevajalca in tolmača v zavezniški plebiscitni komisiji za Koroško v Celovcu. To delo je opravljal tri mesece.

S svojim bogatim znanjem je bil Miselj zelo primerna oseba za delo v mednarodnem okolju. Poleg poznavanja prava in politične ekonomije je imel bogato znanje modernih jezikov. Odlično je govoril angleško, francosko, nemško, rusko in srbohrvaško, poleg tega je zelo dobro govoril tudi italijansko, bolgarsko, češko in poljsko. Tako je že pred vstopom v Društvo narodov razpolagal z dobrim splošnim znanjem o problematiki srednje in jugovzhodne Evrope. To ga je vodilo k prošnji za zaposlitev v Društvu narodov, kjer so ga julija 1921 sprejeli v oddelek za mednarodni transport. Že po nekaj mesecih je postal član mnogo bolj pomembne sekcije za administrativne komisije in manjšinska vprašanja. Znotraj te sekcije je Miselj deloval v okviru oddelka za administrativne komisije in se ukvarjal z vprašanji Saarskega območja in Svobodnega mesta Gdansk.

Saarsko območje

Pomen oddelka za administrativne komisije je večji, kot bi sklepali le po imenu. Šlo je za upravljanje dotedanjih nemških območij, ki so bila postavljena pod skrbništvo Društva narodov (Saar ali Posarje) oziroma pod njegovo varstvo (Gdansk) na podlagi versajske mirovne pogodbe med zavezniki in

poraženo Nemčijo v okviru pariške mirovne konference. Pogodba je med drugim ustanovila Saarsko območje in Svobodno mesto Gdansk. Šlo je za novi in izvirni rešitvi v mednarodnem pravu, na podlagi katerih je oblast nad omenjenima območjema izvajala mednarodna organizacija - Društvo narodov. V obeh primerih je bil vrhovni oblastveni organ svet Društva narodov. Svet, ki ga lahko štejemo za predhodnika današnjega varnostnega sveta OZN, je bil glavni politični organ Društva narodov. Takšna ureditev je pomenila, da je Društvo narodov obe območji upravljalo v skladu z interesi mednarodne skupnosti, ob hkratnem upoštevanju interesov in pravic lokalnega prebivalstva. Pomen oddelka za administrativne komisije Društva narodov, katerega član je bil Miselj, je bil v tem, da je služil kot vezni člen med upravnimi organi na območju in svetom Društva narodov. Kot glavni izvršni in politični organ Društva narodov je svet sprejemal odločitve glede upravljanja in razvoja območij pod njegovo pristojnostjo.

Svobodno mesto Gdansk

Najpomembnejši in tudi najbolj avtorski prispevek Mislja v Društvu narodov je bil Priročnik o vprašanjih Gdanska. Tega je napisal leta 1926 skupaj s Helmerjem Rostingom, kasnejšim visokim komisarjem za Gdansk v letih 1932-1934. Priročnik je bil namenjen predvsem organom Društva narodov kot pripomoček pri reševanju perečih vprašanj v Svobodnem mestu Gdansk. V njem so na več kot tristo straneh zbrani oziroma povzeti dokumenti in odločitve Društva narodov o aktualnih vprašanjih glede upravljanja Gdanska.

Funkcionar v rang A

Zaradi zglednega in učinkovitega dela je Miselj leta 1929 dosegel najvišji rang funkcionarja znotraj sekretariata Društva narodov (član sekcije v rang "A"). Leta 1931 je prešel v sekcijo za mandate, kjer je prevzel bolj odgovorne naloge. Med njimi je bila najbolj pomembna ta, da je skrbel za delovanje posvetovalnega odbora proti suženjstvu. Miselj je dejansko opravljal funkcijo sekretarja tega odbora. Posvetovalni odbor proti suženjstvu lahko štejemo za predhodnika sodobnih izvedenskih odborov OZN s področja človekovih pravic.

Izbruh druge svetovne vojne

Z začetkom druge svetovne vojne leta 1939 je Društvo narodov izgubilo svoj smisel. V letu 1940 je prenehalo delovati, zato se je večina uslužbencev upokojila, med njimi tudi Vladimir Miselj. V zahvalnem pismu ob Misljevi upokojitvi je generalni sekretar Avenol izrazil obžalovanje, ker se mora posloviti od funkcionarja, ki je bil predan ciljem Društva narodov in čigar delo so zelo cenili. Miselj je umrl v Ženevi leta 1944. Ob njegovi smrti je dnevnik Journal de Genève zapisal, da je Miselj vse svoje življenje zagovarjal liberalne vrednote, ki jih je povezoval z dobrosrčnostjo, sočutjem do sočloveka in pripadnostjo družbi.

Miselj se je v času službovanja v Društvu narodov dejavno ukvarjal z vprašanji, ki so bila v središču tedanjega mednarodnega pravnega in političnega dogajanja. Čeprav Društvo narodov pogosto omenjajo kot institucijo, ki ni bila sposobna preprečiti druge svetovne vojne, je takšno razumevanje poenostavljeno. Ker je bilo Društvo narodov šele prva univerzalna mednarodna organizacija, ji države niso bile pripravljene odstopiti znatnejšega dela svoje suverenosti. Ob tem je treba upoštevati, da je Društvu narodov do sredine tridesetih let uspelo rešiti številne mednarodne krize in uspešno razreševati mednarodna vprašanja, kamor lahko štejemo tudi upravljanje Saarskega območja in Svobodnega mesta Gdansk. Pomemben uspeh je doseglo na področju varstva pravic manjšin in boja proti suženjstvu. Felix Morley poudarja, da so imeli pomembne zasluge za dosežke Društva narodov tudi člani sekretariata. Pogosto so imeli ravno člani sekretariata pobudo pri oblikovanju političnih usmeritev Društva narodov, ki so jih nato pretvorili v učinkovito delovanje. Zato lahko sklenemo, da je pomemben delež k uspehom Društva narodov na področju svojega delovanja prispeval tudi slovenski funkcionar Društva narodov Vladimir Miselj. S tem pa Misljevo delo predstavlja tudi edinstven in izjemen prispevek k zgodovini slovenskega mednarodnega prava in diplomacije.

Andraž Zidar

NA PROCESIJI V BRAGI NA PORTUGALSKEM

Velika noč je eden najpomembnejših krščanskih praznikov. Veliko Slovencev, ki jih je usoda raztepla po vsem svetu, se za te praznike vrača v domovino Slovenijo, kjer skupaj s prijatelji in sorodniki

obujajo in ohranjajo naše narodno izročilo. V duhu krščanske tradicije je na vseh mizah polno dobrot – od šunke do pirhov, potic, hrena in drugih dobrot. Otroci iščejo skrite barvne pirhe ali pa tiste čokoladne, zavite v pisane papirčke, ki jih navsezgodaj zjutraj poskrije velikonočni zajček. Veliko vernikov se udeleži nedeljske maše, ki ji sledi zajtrk ter bogato družinsko kosilo. Že dan pred tem imajo vsi veliko opravkov z barvanjem in krašenjem jajc, ki simbolno predstavljajo čudež življenja samega – pisane barve pa nam prinašajo veselje.

Letos se nisem odpravila na praznovanje v Slovenijo, temveč sem se odločila za obisk Portugalske, dežele z 11 milijoni prebivalcev. Obiskala sem Porto in Brago. Predvsem me je tja vodila želja, da spoznam njihovo velikonočno tradicijo in izvem nekaj več tudi o mestih. Porto je za Lizbono drugo največje mesto in ima okoli 2 milijona prebivalcev. Leži ob reki Douro ob Atlantiku. Po vsem svetu je poznano predvsem po svojem vinu »porto«, zato je povsod polno vinskih kleti, kjer lahko obiskovalci kupijo ali pa le poizkusijo to vrhunsko vino. Mesto je znano tudi po dobri hrani, zlasti so priljubljeni vampi, zato nekateri zlobno kličejo prebivalce kar »triperos«.

Najbolj znan del mesta se imenuje Ribeira in se nahaja ob reki. Uvrščen je na seznam Unescove svetovne dediščine in ga zagotovo obišče največ turistov. To je tipično staro mestno središče, ki je zelo živahno in polno zanimivosti. V Portu je tudi sicer veliko videti – če omenim le dve ali tri znamenitosti, potem je vsekakor treba omeniti most Maria Pia, ki ga je projektiral Gustav Eiffel. Zgrajen je bil leta 1877 in je povezal Porto z majhnim mestecem Vila Nova de Gaia. Pa številne cerkve, ki so zunaj pokrite z »azulejos« modrimi ploščicami z različnimi prelepimi motivi. V notranjosti pa najdemo »talhas douradas«, neverjetne lesene rezbarije, ki so prekrte z zlatom.

Še nikoli nisem obiskala toliko cerkva kot med enotedenskim bivanjem v Portu. Zagotovo je bila najbolj zanimiva cerkev Sao Francisco. Zgrajena je v gotskem slogu, njena notranjost pa je pravo nasprotje. Krasijo jo dekoracije iz lesa in zlata, ki datirajo v 18. stoletje. Nekaj prekrasnega! Katedrala »Sé« zagotovo ni najlepša zgradba v Portu, a je vseeno zanimiva za obisk. Vsekakor pa je nujno, da turist obišče »La torre dos Clérigos« z istoimensko cerkvijo v baročnem in rokokojskem slogu. Trdnjava ob cerkvi je visoka 76 metrov in je najvišja trdnjava na Portugalskem. Datira v drugo polovico 18. stoletja, njen avtor je italijanski arhitekt Nicolau Nasoni, ki je projektiral tudi katedralo. Ta pot zahteva kar nekaj korajže, saj je treba premagati 225 stopnic. Zato pa smo na koncu nagrajeni z najlepšim panoramskim pogledom na Porto. Pod seboj vidimo vse mesto, reko in ocean.

Že pred obiskom Portugalske so mi ljudje povedali, da je najbolj »verno mesto« Braga, poznana prav po velikem številu cerkva. Nahaja se približno 60 km od Porta in je tretje mesto po velikosti z okoli 70000 prebivalcev. Imenujejo jo tudi »portugalski Rim«. Braga je poznana predvsem po svoji religiozni zgodovini, po treh velikonočnih nočnih procesijah in tudi po številnih samostanih, kjer potekajo razne obredne slovesnosti. Katedrala v Bragi je najstarejša katedrala na Portugalskem. Nobeno drugo mesto na Portugalskem nima toliko cerkva na prebivalca.

Tukaj so se odvijale številne in raznovrstne religiozne slovesnosti v času svetega tedna, čeprav so časopisi pisali, da se tradicija počasi izgublja. Prva nočna procesija se je odvijala v sredo 8. aprila, druga bi se morala odvijati v četrtek, vendar je bila odpovedana zaradi dežja, tretja pa je bila v petek. Udeležila sem se le prve procesije svete nedelje, ki je govorila o predzgodovini in velikonočnem misteriju.

Vreme je bilo prijazno, procesija se je začela ob 21h30 izpred cerkve Victor in se je počasi, skoraj dve uri, premikala po ulicah, okrašenih s palmami. Tudi trije konji, osel in jagnje so se našli med skupami ljudi, ki so peli litanije v latinščini in v portugalskem jeziku, plesali prigodne tradicionalne ples ali nosili bakle in deklamirali. Številni udeleženci so nosili posebna slavnostna oblačila. Procesije se je udeležilo tudi več glasbenih skupin. Ogromna masa ljudi je defilirala po slavnostno okrašenih ulicah, z balkonov in teras pa je ploskala publika. Mnogi so z rdečimi okraski ovesili okna ali ograje teras. Glavna oseba procesije je bil »Velhinh«, v črno oblečena postava, ki je nosila vino kot simbol Kristusove krvi. Otroci in odrasli so peli neke skrivnostne melodije, ki so tudi mene povsem prevzele. To je še en dokaz, da sta pesem in glasba univerzalen jezik. Sprva je bilo v procesiji nekaj sto ljudi, za njimi pa nato vse mesto in ljudje iz okolice. Na koncu nas je bilo nekaj tisoč. To je bilo resnično enkratno doživetje. Za vsakega posameznika, verujočega ali neverujočega, je bila ta nočna procesija dogodek, ki bo še dolgo ostal v srcu.

V Porto sem se vrnila zelo pozno. Toda bila sem vesela, da se tradicija ohranja in da sem bila tudi sama del te, meni nepoznane, prireditve. Tako sem svojo versko pripadnost delila s povsem neznanimi ljudmi, ki so bili tako kot jaz sama, veseli, da smo na skupni poti v procesiji ne le skupaj hodili in molili, ampak tudi premišljevali o naši verski pripadnosti.

Naslednji dan sem se odpravila nazaj v Ženevo, v mesto, ki ima spet neko drugačno tradicijo, o tem pa morda kaj več prihodnje leto.

Eva Dimčovski

ESPERANTO V ŽENEVI IN EVROPI

Letos slavimo 150 let od rojstva Ludvika Lazara Zamenhova, začetnika esperanta, univerzalnega internacionalnega pisnega in govorjenega jezika. Esperanto ni vezan na nobeno državo ali narod in je tako most med različnimi kulturami, brez dominacije. V Združenju ženevskih Slovencev se nekaj članov ukvarja z esperantom, v Mednarodni šoli, na kateri delam, se tudi o tem govori in sem se tako odločila, da se malo poglobim v to temo, zlasti ker vem, da se slovenska poslanka Ljudmila Novak bori, da bi esperanto postal skupni jezik v Evropski uniji. Na žalost je Odbor za kulturo in izobraževanje Evropskega parlamenta 17. februarja 2009 zavrnil amandmaje o esperantu, ki jih je predlagala.

V današnjem času, ko se vse bolj zavedamo, da je pomembno, da se borimo za jezikovne in kulturne različnosti, in da ena nacija s svojo kulturo in jezikom, kot na primer angleščina, ne sme dominirati, se različne organizacije in društva trudijo, da se v Združenih narodih spregovori o tem, da bi se v Evropi ustanovil en internacionalni jezik za pogovor v Evropski uniji.

Z esperantom se je začelo že leta 1887, ko je Poljak Zamenhof želel izboljšati komuniciranje in se odločil za nov jezik z enostavno slovnico. Različne študije kažejo, da se lahko esperanto naučimo deset do dvajsetkrat hitreje kot kateri koli drugi jezik. Prva verzija učbenika se je leta 1887 imenovala "Lingvo Internacia de Doktoro Esperanto". V esperantu obstaja 16 osnovnih pravil slovnice, katere je Zamenhof zapisal v prvem učbeniku in kasneje v knjigi «Fundamento de esperanto», kjer je predstavil esperanto v petih jezikih (francoščini, angleščini, ruščini, nemščini in poljščini) in objavil veliko primerov besedil.

Danes ga govorijo in pišejo v več kot 120 državah.

Leta 1985 je Unesco povabil države članice te organizacije, naj promovirajo pouk esperanta v šolah in njegovo uporabo v mednarodnih zadevah.

UEA (Universala Esperanto Asocio - Svetovno esperantsko združenje) je bila ustanovljena leta 1908 v Ženevi. Lani je UEA slavila 100 let, sedaj je njen sedež v Rotterdamu in ima člane v več kot 120 državah sveta. Vsak si lahko pogleda spletno stran tega najpomembnejšega mednarodnega združenja esperantistov na naslovu www.eua.org.

Točnih statistik ni; esperanto naj bi govorilo nekaj milijonov ljudi v različnih državah. Več kot 100 časopisov in revij izhaja v esperantu, revija UEA se pa imenuje čisto enostavno «Esperanto». Nekatere radijske in televizijske postaje na Poljskem, v Braziliji, Italiji, v Vatikanu, oddajajo v esperantu in predlagajo tečaj esperanta.

Učbeniki za učenje esperanta obstajajo v več kot 100 jezikih, vanj so že prevedena znana književna dela svetovne literature. Neke šole ali univerze že imajo esperanto na programu, čeprav se večina učencev uči prek interneta ali v združenjih esperantistov.

Postati esperantist je zelo enostavno. Nobenih pogojev ni, dovolj je, da se želite učiti, da se usedete in da se naučite.

Na številnih univerzah v različnih državah (Avstrija, Brazilija, Češka, Hrvaška, Kitajska, Francija, Nemčija, Madžarska, Italija, Japonska, Koreja, Kostarika, Mehika, Nizozemska, Poljska, Švedska, Amerika...) ter na univerzah Eötvös Lorand v Budimpešti in v Poznanu na Poljskem obstajajo možnosti študija esperanta in interlingvistike. V Sloveniji obstaja tečaj esperanta na Filozofski fakulteti v Ljubljani, pa tudi na Andragoškem zavodu v Mariboru. Možno ga je izbrati v sklopu predmetov proste

izbire v vseh srednjih šolah, če obstaja zanimanje. Od jeseni 2009 bo tudi možno izbrati esperanto kot eksperimentalni predmet znotraj inovacijskih predmetov v dveh osnovnih šolah na mariborskem področju.

Učitelji esperanta so povezani tudi v ILEI, Mednarodni zvezi esperantskih učiteljev. Če se želite učiti esperanta v Sloveniji, se javite na ZES, Združenje za esperanto Slovenije, Slovenia Esperanto-Ligo. Osnovni namen tega Združenja je širjenje in uporaba esperanta kot sredstva za enakopravno sporazumevanje. Če želite isto v Švici, imate na razpolago SES, Société Suisse d'Espéranto.

V Mariboru je osnovano tudi Esperantsko društvo, katerega član predsedstva je specialist esperanta, mag. Zlatko Tišljar, med drugim tudi tajnik Evropske esperantske zveze in avtor več knjig in mnogih člankov o esperantu. Opozarja nas, da so na internetu dostopni različni brezplačni tečaji.

Če se vpišete v organizacijo esperantistov, lahko potujete s pomočjo programa "Pasporta Servo", ki ima sodelavce v 70 državah. Tako lahko prespite eno, dve ali tri noči pri osebah, ki so vas pripravljene gostiti, včasih tudi zastonj, in vam pokazati mesto ali pokrajino.

V Mednarodni šoli v Ženevi je bila v marcu velika konferenca, na kateri se je med drugim govorilo o esperantu. Stefano Keller in Charmian Common, predstavnika univerzalnega združenja esperantistov pri Združenih narodih, sta dijakom predstavila jezik in odgovarjala na številna vprašanja radovednih dijakov.

Na Dunaju je od leta 1929 odprt Esperanto Museum.

Največja manifestacija esperantistov letos bo svetovni kongres v rojstnem mestu Zamenhofa, Bjalistoku na Poljskem. Tam se bo zbralo konec julija 2500 esperantistov iz vsega sveta.

Boris Pahor, pisatelj in borec za jezikovne pravice manjšin, nam je na vprašanje, kaj misli o esperantu kot «univerzalnem jeziku», ki naj bi se govoril po vsem svetu, povedal: » Esperanto je lepa zamisel, ki se ni, in po mojem se tudi ne bo, uveljavila, ker če se že moram naučiti nek jezik za sporazumevanje, potem se bom tistega, ki se je v družbi že uveljavil. Drugače bi seveda bilo, če bi se Združeni narodi odločili za sprejem nekega mednarodnega jezika. Potem bi učenje bilo obvezno.»

In s tem smo znova na začetku napisanega. Esperanto bi moral hitro biti sprejet v Združenih narodih – tako bi zagotovo po svetu napredoval še hitreje.

Toliko o esperantu, naj vas vse pozdravim z enim zvonkim - saluton!

Eva Dimčovski

UTRINEK S PIKNIKA

Zdaj smo pa res že utečena skupnost. Nobene napetosti, sami prijetni občutki, zavzeti pogovori na tem in onem koncu prostora, miza obložena z izbranimi jedmi, kot še nikoli. In to brez posebnega dogovarjanja. Kar vsakdo je prinesel kaj takšnega, kar zna dobro narediti, in je z obiljem razveselil še druge. Pekli so se čevapčiči, kot se spodobi za dober piknik, vino je bilo prijetno hlajeno, še čisto prava naprava za krasno kavo je bila na prizorišču. Pa otroci so tekali sem in tja in sceno v celoti obvladali. Ja, kar novi otroci so se pojavili. Dober občutek. Očitno se naša skupnost pomlajuje, hkrati pa ostajajo zvesti tudi stari člani. Prišla je spet gospa Rozina iz Ljubljane pa tudi novi slovenski veleposlaniku v Bernu, gospod Grobovšek. Vsak nekaj besed, dobra družba, nič teženja, temu se pravi – veseliti se življenja!

Evelina Ferrar

S KNJIŽNE POLICE

Frane Milčinski – Ježek (1914-1988), slovenski satirik, mladinski pisatelj, igralec, režiser, humorist, pesnik in šansonjer.

Ježek je zagotovo bil eden najbolj vsestranskih slovenskih umetnikov 20. stoletja, nedvomno pa največji slovenski humorist in satirik vseh časov.

Že v mladih letih je začel pisati pesmi. Bil je urednik humorističnega časopisa Pavliha. Leta 1952 je Ježek napisal **Zvezdico Zaspanko**, prvo slovensko radijsko igro za otroke. Skupaj z režiserjem Jožetom Galetom je ustvaril scenarij za mladinski film **Kekec**, v katerem je tudi odigral vlogo Kosobrina. Ježek je v javnosti najbolj znan kot utemeljitelj **šansona** na Slovenskem. Gojil je šanson kabaretnega sloga in napisal več besedil (**Ne čakaj na maj, Ko boš prišla na Bled, Cifra mož**), ki so jih izvajali odlični slovenski pevci Majda Sepe, Lado Leskovar, Marjana Deržaj in še kdo.

Ježkovo delo je postalo širši javnosti dostopno šele v zadnjih desetih letih njegovega življenja z izdajo kaset, zgoščenk in knjig, s katerimi je navduševal generacije otrok in odraslih pred desetletji in ravno tako jih navdušuje še dandanes.

Vir: Preprosta ljubezen, posebna izdaja pesmi od dvajsetletnici avtorjeve smrti. Založba Sanje. Ljubljana 2008

Cifra-mož

Kadar ne veš za pot,
gruntaš, al tja al tod,
vrzi v zrak en groš:
HEJ, HOPLA! CIFRA-MOŽ!
Ali cifra padla bo,
al bo padel mož, al pa v zraku bo ostal
ta tvoj počen groš.

Danes tja in jutri tod
nas pelje pot
skoz življenje.
Spet in spet se križa pot,
a ti ne veš,
ne kam ne kod.

Na razpotju, veš,
ostal boš sam,
greš pa greš pa greš,
a kdo ve kam.
Greš pa greš pa greš,
a kdo ve kod
gre prava pot.

Dramski igralec Pavle Ravnohrib, Irena Sterckx, Janez Merčun

Prešernova proslava v Bernu

Občni zbor Združenja ženevskih Slovencev

Rok Mlinar, Veleposlaništvo RS v Bernu

Josephine Sulič

Tadej Vengust, Eva Dimčovski, Branko Zupanc
na občnem zboru

Veleposlanik Bojan Grobovšek, Rozina Švent (NUK),

Lučka Zega

Sonja Točaj Wildt s hčerko

Maruša in Colombo Fasano

Marie de Peić

Pavla Suermondt Bernetova, Dušica Franke

NE POZABITE

avgust

V prostorih Stalnega predstavništva pri OZN, Rue de Vermont 37-39 v Ženevi bo konzularni dan v torek, 25.08.09 od 14.00-17.00. Zaželjena je predhodna najava (031 310 90 14 ali rok.mlinar gov.si).

september

27.09.09

41. vseslovensko jubilejno romanje v Einsiedeln

november

14.11.09

35. martinovanje s posebnim programom, igral bo ansambel iz Slovenije. Zuchwil pri Solothurnu

28.11.09

Združenje ženevskih Slovencev vas vabi na tradicionalno **novoletno večerjo** s kulturnim programom. Dobimo se v hotelu Chavannes-de-Bogis. Gostili bomo oktet Vasovalci iz Slovenije.

Prvi petek v mesecu, razen med počitnicami, poteka maša v slovenskem jeziku v Ženevi.
www.slomisija.ch

Ženevske novice izdaja / Editeur:

Združenje ženevskih Slovencev / Association des Slovènes de Genève

Združenje je bilo ustanovljeno 19. julija 1991.

Predsednik: Tadej Vengust

Podpredsednik: Jure Kozamernik

e-mail: slovenijage@hotmail.com

Spletna stran: www.slovenci.org

Urednica: Irena Sterckx Militarev

Av. de Florissant 37, 1008 Prilly

Tel: ++ 41 21 625 31 69

e-mail: irena.sterckx@bluewin.ch

Uredniški odbor: Evelina Ferrar, Jure Kozamernik.

Ženevske novice izidejo dvakrat letno s finančno podporo Urada vlade RS za Slovence po svetu. Prvič so izšle januarja 1992.

TEKOČI RAČUN:

UBS Genève, 433156,29-240 (Association des Slovènes de Genève)